

Tidligt slåede vejkanter blomstrer gennem sommeren!

AF ANNA BODIL
Natur og Landbrug
annabodil.hald@gmail.com

Vejkanter er spredningskorridorer for tørbundsnatur i vores landskab, på samme måde som vandløb er spredningsveje for vådbundsnatur – for planter såvel som insekter. Derfor bør vejkanter/vejskrænter udvikles til og behandles som artsrige græslandskaber, det vil sige som naturtypen 'overdrev'. Overdrev forvaltes normalt med græssende dyr fx i helårsgræsning, sommergræsning eller en lang sæson med tidligt ud og sent hjem.

I Danmark græsses vejkanter ikke længere - hvad gør vi så?

Hvor der er græsning, forventes gamle visne strå at være væk i begyndelsen af maj. Derefter skyder græsarter med nye skud, som så græsses fra tidligt på sæsonen. Hvis vi på vejkanter skal efterligne græsningen, så er det vigtigt med en indsats tidligt på året.

Mange vejkanter i Danmark er karakteriseret ved to næringsbegunstigede arter, som vokser hurtigt »

Fotos af vejkanter den 3. juli 2024. Til venstre slået i begyndelsen af maj. Til højre ikke slået endnu. Hvor vil du helst gå tur? Langs vejkanter til venstre med blomstrende urter eller langs vejkanter til højre med draphavre? Begge fotos er fra to stier tæt på hinanden på tidligere Flyvestation Værløse.

Figur 1: Foto fra den 2. august 2005 af område slået med slagleklipper i både maj og september gennem 11 forsøgsår. Ingen fjernelse af materiale. Området til venstre har i samme periode været slået årligt i september.

Figur 2: Et klassisk eksempel på en vejkant domineret af høje græsarter. Rettidig omhu med slåning i første halvdel af maj kunne her have skabt grundlag for mere biodiversitet. Foto: 13. juni 2024.

Figur 3: Vejkant mejet ned i juni som et eksempel på manglende rettidig omhu. Foto: 13. juni 2024.

om foråret: draphavre og vild kørvel. De er forsommer-aktive, hvor de med deres biomasse blokerer for andre arter. De to arter udgør nemlig hovedbiomassen i mange af vores vejkanter. De har taget til i omfang de seneste 50 år. De begunstiges dels af øget næringsnedfald, dels af sen slåning. Så 'kørvel-hvide' vejkanter i maj over hele Danmark er tegn på, at noget er galt!

Forsøg gennemført fra 1990'erne og fremover i samarbejde med Herlev Kommune og senere Furesø Kommune har vist, at en tidlig slåning – i første halvdel af maj, når vild kørvel knoppes – er det rigtige tidspunkt, se figur 1. På det tidlige tidspunkt kan slåningen foregå med slagleklipper, da den slåede biomasse omsæt-

tes hurtigt. Den tidlige slåning af vejkanter domineret af draphavre og vild kørvel sikrer, at draphavre derefter ikke kan producere biomasse nok til blomstring. Dermed skabes plads til andre urter, der blomstrer senere på sæsonen.

Hvor der er draphavre, og der ikke bliver slået i begyndelsen af maj, vil denne art vokse sig høj og vælte ud over vej og cykelsti i juni/juli, se figur 2 og figur 3. Slåning midt sommer er bare udtryk for panik, dårlig planlægning og manglende rettidig omhu!

Er der belæg for, at slåning af næringsrige vejkanter i første halvdel af maj er en trafikikkerheds- og naturmæssig god forvaltning?

Først det trafikikkerhedsmæssige

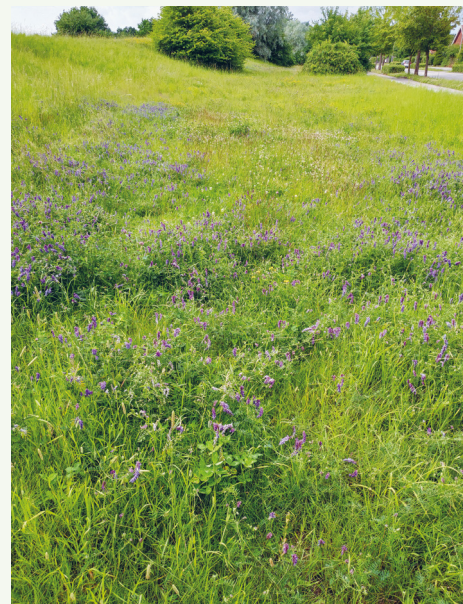
En screening af de arter, der vokser i vejkanter, vil vise, at det altoverskyggende trafikproblem er græs-arten draphavre. Planten ser meget uskyldig ud i forsommeren med grønne blade i lav højde. Pludselig i juni tager væksten fart, og draphavren skyder med fuld fart. Draphavrens blomstrende skud er skudt i vejret - op til 1,5 meter. Så kommer der regn, og skuddene har lagt sig ud over vej og stier. Diverse forvaltninger haster ud. Nu skal der slås! Resultatet er massakrerede vejkanter i juni/juli på et tidspunkt, hvor de netop skulle blomstre. En slåning af sådanne vejkanter i første halvdel af maj (når vild kørvel knoppes) er derimod rettidig omhu. Og det er slåning i bund og i fuld bredde med udlæggerarm på skrænter. Der må gerne forekomme bar bund.

Så til det naturmæssige

Tidlig slåning af vejkanter for at fremme blomstring er primært aktuelt, hvor der stadig forekommer flere plantearter sam-

Figur 5: Blomstring den 28. juni 2024 i et vejkantlignende område slået de sidste par år i første halvdel af maj. Et lignende resultat kan opnås med afbrænding i marts. Foto: 28. juni 2024

Figur 6: Tidligt slået vejkantområde i Ballerup Kommune. Her blomstrer muse-vikke og almindelig kællingetand. Foto: 6. juli 2024.

Figur 4: Blomstrende vejkant slået første halvdel af maj. Sammenlign med vejkant (bagerst), der ikke er slået. Foto: 26. juni 2024.

men med draphavre, der er et problem for såvel trafikikkerhed som en mangfoldig natur. Tidlig slåning giver blomstrende natur, se figur 4, figur 5 og figur 6. Jo mere potentiale for biomasseproduktion, jo mere behov er der for slåning i første halvdel af maj. Lavproduktive vejkanter på fx sandbund har måske slet ikke behov for slåning hvert år. Nye vejkanter tilbyder netop den næringsfattige råjord, som der er mangel på i naturen. Første 'naturvejlov' ved nyanlæg er derfor naturligvis, at der ikke pålægges næringsrig muld, at

der ikke udsås græsarter, og at man lader naturen indvandre selv.

Hvor finder vi yderligere viden vedrørende slåningstidspunkt? Jeg har fra midt 1990'erne og 10 år frem som nævnt lavet forsøg i samarbejde med blandt andet Herlev Kommune. Her blev der slagleklippet, når vild kørvæl knoppedes. Vi sammenlignede også med slåning på kommunens standardtidspunkt for vejkantslåning, nemlig ultimo september. Forsøget var udlagt med fire blokke. Resultaterne var klare: Slåning når vild kørvæl knoppes – selv med en slagle – giver mere natur, se figur 1. Jeg har gennem flere år lavet forsøg sammen med Furesø Kommune, som nu praktiserer tidlig slåning så meget, de kan nå, men først på prioriterede vejkanter.

Resultaterne fra vejkantforvaltning er beskrevet i diverse foredrag og i et par småartikler. Se referenceliste.

Hovedbudskab:

Det er vigtigt, at næringsrige vejkanter med draphavre slås i første halvdel af maj måned. Det er dog kun de færreste vejmyndigheder, der har mandskab og ma-

skiner til at slå alle vejkanter – i fuld bredde og med udlæggerarm på skrænter – i første halvdel af maj. Derfor anbefales det, at man foretager en screening af naturmæssigt værdifulde vejkanter for at prioritere. Værdifulde i forhold til vegetation, men også værdifulde i forhold til padder, insekter mv., som måske kræver specielle hensyn. Men i udgangspunktet vil det være godt at nå så meget som muligt i første halvdel af maj. Med grej, der er slebet, og som kan slå i bund! Og med udlæggerarm. Slagleklipper i begyndelsen af maj er ok! Opsamling i begyndelsen af maj er ikke et 'must'. Slåning af vejkanter midt sommer er dårlig planlægning! ●

Referencer

- Hald, A.B. 2004. Hvorfor er vejkanterne først hvide og derefter vissent gule? Stads- og Havneingeniøren, 8:68-70.
- Hald, A.B. 2004. Vejkanter som spredningskorridorer – Er det synd eller en nødvendighed at slå blomstrende vejkanter? Jord og Viden 149(9): 14-15.
- Beskrivelse af diverse forsøg findes her: http://www.natlan.dk/Baggrund%20projekter/Vejkantforsk%C3%B8nnelse_Furesoe/Vejkantforskoennelse_Fures%C3%B8_overordnet.htm